Stichting van het Onderwijs

Werksessie 1: De impact van vroegselectie. Hoe voorkomen we de negatieve gevolgen van steeds vroegere selectie?
Sessieleiders zijn Rinda den Besten (Stichting van het Onderwijs en voorzitter PO-Raad) en Jilles Veenstra (Stichting van het Onderwijs en voorzitter FvOv).

Het thema
Ons onderwijsstelsel heeft een sterk selectief karakter. Op twaalfjarige leeftijd maken leerlingen een schoolkeuze die bepalend is voor hun verdere onderwijs- en levensloop. Deze vroege selectie is voor sommige leerlingen positief, maar voor veel anderen niet. Zeker voor de kansen van laatbloeiers en leerlingen uit zwakkere milieus pakt de vroege selectie vaak ongunstig uit. Zij komen daardoor vaker op een lager schooltype terecht dan ze eigenlijk hadden aangekund, de flexibiliteit van het onderwijssysteem lijkt af te nemen en daarmee de mogelijkheden tot mobiliteit. Naast de ongelijke kansen verscherpt dit ook de kloof tussen onderwijssoorten. Het is voor leerlingen en studenten bijvoorbeeld steeds lastiger om na de keuze voor het beroepsonderwijs de stap naar het algemeen vormend onderwijs te maken. Hoe zijn de negatieve gevolgen van vroegselectie op te heffen?

Brede brugklassen onvoldoende
Nederland is een koploper in het vroeg selecteren in de leerloopbaan van kinderen. Daarmee ontnemen we stelselmatig kansen van leerlingen, vinden de deelnemers aan deze sessie. En het is ook een maatschappelijk vraagstuk; het versterkt de segregatie in de samenleving. Dubbele adviezen en brede brugklassen kunnen voor een deel de negatieve gevolgen van vroegselectie tegengaan. Het geeft ruimte om in de eerste jaren van het voortgezet onderwijs te groeien en leerlingen hebben in een brede brugklas een grotere kans om op te stromen naar een hoger niveau. Volgens de deelnemers zijn deze

maatregelen echter onvoldoende om de negatieve gevolgen tegen te gaan. Zij vrezen dat de concurrentie tussen scholen, de keuzes van ouders, het inspectieoordeel en de bekostiging van scholen zo'n effect hebben op de vorming en inrichting van het onderwijs dat de ontwikkeling van leerlingen niet voorop staat en scholen risicomijdend gedrag vertonen.

Terug naar de middenschool?
Betekent dit dat een rigoureuze stelselwijziging (zoals de terugkeer van de middenschool) wenselijk is? De deelnemers denken dat er in visie, vorm en uitvoering nog voldoende aanpassingen mogelijk zijn om de negatieve gevolgen van vroegselectie tegen te gaan. Dat vraagt wel om meer stellingname en duidelijke eigen kaders. De aanbevelingen zijn:

- Koppel het po en vo meer aan elkaar als gelijkwaardige partners in het ontwikkelproces van kinderen. Het po kan zijn kennis en ervaringen over het vo verbeteren, en het vo kan leren van hoe het po met een gedifferentieerde manier inspeelt op het brede scala aan niveaus.
- Denk minder in hokjes en werk toe naar een onderwijssysteem voor 0-18 jaar. Daarbij geldt dat onderwijs/voorzieningen voor 0-4 jarigen ook een maatschappelijk vraagstuk zijn.
- Sluit regionale/lokale convenanten af om de concurrentie tussen scholen te verlagen en zij zich beter tot elkaar gaan verhouden.
- Onderzoek en experimenteer met vormen van overgangsonderwijs die vroegselectie uitstellen. Zoals onderwijs tussen 10-14 jaar, brede brugklassen/scholen en dakplanklassen.
- Focus op de leerling. Sommige leerlingen hebben bijvoorbeeld wel baat bij categoralisering.